

Prinsheerlijk wandeland

EEUWENLANG WAREN DE BOSSEN EN LANDERIJEN VAN DE MERODE IN VLAANDEREN ALLEEN TOEGANKELIJK VOOR DE PRINSEN DE MERODE. TOTDAT ACHT JAAR GELEDEN PRINS DE MERODE INEENS 1.500 HECTARE VERKOCHT MET ALS HARDE EIS DAT HET NATUURGEBIED NIET UIT ELKAAR ZOU VALLen. IN DE AFGELOPEN JAREN IS EEN WANDELNETWERK DOOR DE LANDERIJEN AANGELEGD, DAT ZICH UITSTREKT OVER DE PROVINCIES ANTWERPEN, VLAAMS-BRABANT EN LIMBURG.

■ JOOST VERMEULEN
FOTO'S: RÉNIE VAN DER PUTTE

‘Je kunt eigenlijk een soort diagonaal dwars door het gebied trekken. Van de abdij van Tongerlo in de noordwesthoek via Averbode, met zijn schitterende Norbertijnen klooster tot aan de pompeuze kathedraal van Scherpenheuvel helemaal in de zuidwesthoek.’ Olga Jongeneelen werkt bij de Vlaamse Plattelandmaatschappij en is verantwoordelijk voor de Merode.

PRINS DE MERODE
Dit hele gebied van meer dan 1500 hectare was eigendom van

de adellijke familie de Merode, vandaar de naam. Olga voert ons mee door de tuin van de Averbode abdij. ‘Alleen de twee Norbertijnen kloosters hadden hier in de omgeving nog bezit, de rest behoorde aan deze ene adellijke familie. Het was het grootse

DE MERODE WAS HET GROOTSE PRIVÉBEZIT IN HEEL VLAANDEREN

privébezit in heel Vlaanderen. Rond het einde van de vorige eeuw was de exploitatie echter nauwelijks meer rendabel. En het zag er even naar uit dat dit unieke gebied uiteen zou vallen. De laatste prins van Merode zag dat gevaar in. In plaats van zijn bezit op te splitsen en te verkopen, besloot hij het in zijn geheel aan de Vlaamse gemeenschap aan te bieden onder voorwaarde dat het gebied intact zou blijven. Dat was een bijzondere daad met grote gevolgen. Want nu werden de verschillende overheden gedwongen om samen na te denken over een integrale ontwikkeling van het gebied.’

ACHTERSTALLIG ONDERHOUD
Voor 25 miljoen euro werd de nieuwe organisatie eigenaar van het gebied. De praktische uitwerking van deze enorme deal duurde lange tijd. Olga Jongeneelen: ‘Op het gebied van natuurbeheer was er wel veel achterstallig onderhoud. De bossen waren ingericht

voor de houtproductie en in de kwetsbare broeklanden was het waterpeil dikwijls aangepast aan de landbouw en veeteelt. En er dreigden overal uitbreidingsplannen van dorpen en gemeenten.’

VOGELTREK
Sinds 2004 is er hard gewerkt aan de herinrichting van het landschap. Dat is vooral goed te zien in de bossen rond Averbode. Onderweg zijn overal stukken terrein waar het dennenbos is gekapt. Her en der sporen van groot materieel. Maar ook ontdek je de nieuwe opbloeiende natuur. ‘Sinds we hier de vennen hebben uitgediept en delen van het saaie dennenbos hebben gekapt om er heide te laten terugkeren, heeft zich hier een waar mirakel voltrokken’, vertelt Koen Leysen van Vogelbescherming België die zich voor het begin van de vogeltrek bij een van de nieuwe vennen heeft opgesteld. ‘Kijk’, roept hij wijzend naar twee smalle, laagvliegende vogels. ‘Boomvalken!

Daarvan is het aantal broedparen intussen bijna verdrievoudigd. En in dit ven hebben we vorig jaar de eerste nachtzwaluwen weer gezien.’ Hij ziet ook meer soorten insecten en vlinders.

WEERSTAND
Volgens Henk Vandenberghen van Natuurpunt, een grote Vlaamse natuurorganisatie, komt het goed uit dat na zo’n korte tijd de veranderingen al goed zichtbaar zijn. ‘Want er was, zoals dat altijd gaat bij grote veranderingen in het begin bij de bevolking, nog al wat weerstand. Men vond het maar niks dat we zoveel bomen gingen kappen en dat we met groot materiaal door de bossen af en aan reden. Maar nu is het er eigenlijk al niemand meer die nog bezwaar heeft. Men ziet dat het beter, mooier wordt.’

NIEUW WANDELNETWERK
Het landgoed was vroeger het domein van de prinsen, nu is het openbaar. Daarom is ook een

nieuw wandelnetwerk aangelegd met meer dan 500 kilometer aan wandelpaden. Kleine, rode bordjes leiden de wandelaars van knooppunt naar knooppunt. ‘We hebben er voor de wandelroutes voor gekozen om het gebied wel in stukken op te delen’, zegt Olga Jongeneelen. ‘Elk gebied heeft toegangspunten. Daar vind je parkeergelegenheden en alleen daar staan ook de infopanelen. Het was ondoenlijk om zoals bij het Nederlandse fietsknooppuntensysteem bij elk knooppunt een bord neer te zetten.’ Wie dus meer wil dan een rondwandeling vanaf een infopaneel, zal een routekaart moeten meenemen.

ROUTEDOKTER
Voor ontbrekende paaltjes of andere fouten in de bewegwijzering is een creatieve oplossing bedacht: de routedokter. be. Deze vrijwilligersorganisatie garandeert dat 72 uur na een melding of klacht de zaak hersteld.

‘MEN VOND HET MAAR NIKS DAT WE ZOVEEL BOMEN GINGEN KAPPEN. MAAR NU IS HET IS ER EIGENLIJK AL NIEMAND MEER DIE NOG BEZWAAR HEEFT. MEN ZIET DAT HET BETER, MOOIER WORDT’

De top drie wandelroutes door de Merode

De wandelingen starten steeds bij een parkeerplek met infopaneel.

- 1

DE DEMERBROEKEN.
Vanaf het station van Zichem loopt de wandeling eerst door het natuurreservaat de Demerbroeken. Dan gaat het omhoog over de Voortberg met uitzicht over de Demervallei. Daarna afdalen en door het dorpje Terstel tot aan het station. Vervolgens een stukje asfalt langs de spoorlijn om dan weer naar de oever van de Demer terug te keren. Rechtsaf langs de noordoever tot aan de eerste plek waar je kunt oversteken en dan terug langs de zuidoever. Eventjes van de rivier weg en dan nog 700 meter asfalt tot Terstel en daar weer naar de noordoever van de Demer, die oever volgen totdat je terugkeert in Zichem.

*Knooppunten: 246, 60, 298, 175, 143, 92, 416, 385, 207, 261, 396, 59, 134, en 246.
Lengte: 20 kilometer.*

- 2

DE AVERBODER BOSSEN
Deze wandeling begint bij uitspanning De Eik, een oude hoeve waar nu een café-restaurant in is gevestigd. Vandaar gaat het boven de abdij van Averbode langs met een mooi uitzicht. Na de N165 met een boog door bos- en heidegebied, waar te zien is dat op veel plekken aan de natuur wordt gewerkt. Een lange allee loopt langs het recreatiedomein ‘de vijvers’. De route gaat langs een nieuw aangelegd ven en keert dan met een boog terug naar het beginpunt.

*Knooppunten: 279, 84, 85, 86, 87, 76, 274, 73, 70, 69, 299, 300, 193, 320, 110, 99, 76, 274, 73, 205, 79, 81, 273, en 279
Lengte: 20 kilometer.*

- 3

NATUURRESERVAAT ZAMMELSBROEK
Dit kleine reservaat ligt in de noordoek van de Merode. De wandeling begint op het parkeerterrein in Oosterlo en volgt grosso modo de vallei van de grote Nete in twee richtingen. Dit is een broeklandschap met blauwgrasweilanden en bossages. Het pad gaat vooral over grasdijken.

*Knooppunten: 55, 182, 52, 181, 53, 217, 370, 54, 181, en 55.
Lengte: 12 kilometer.*